

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XI./2020
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 347/2020
populárny názov	Dovolanie - odpustenie lehoty
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.10.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 2 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Pokiaľ zákonodarcu vyžaduje na podanie dovolania povinné právne zastúpenie, a zabezpečuje pre prípad nemajetnosti potenciálneho dovolateľa mechanizmus bezplatnej právnej pomoci, nemôže ísť proces jej zabezpečovania a následného zlyhania na ťarchu žiadateľa a túto právnu pomoc. Uvedené platí o to viac, ak zlyhanie právnej pomoci znamená pre žiadateľa obmedzenie, resp. znemožnenie práva na prístup k súdu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ bol neúspešnou stranou v sporovom konaní pred provinštančným aj odvolacím súdom a zamýšľal podať dovolanie. Z dôvodu nemajetnosti požiadal Centrum právnej pomoci o poskytnutie predbežnej právnej pomoci na tento účel, z dôvodu, že lehota mu mala uplynúť o necelé dva mesiace. Centrum mu tento nárok predbežne priznalo a určilo mu advokáta. S advokátom sa mu podarilo stretnúť a udeliť mu plnomocenstvo až dva týždne pred koncom lehoty, po niekoľkých dňoch však advokát oznámil, že dovolanie nespíše pre zaneprázdnenosť. Centrum následne určilo druhého advokáta, avšak s rovnakým výsledkom kvôli zaneprázdnenosti. Tretia advokátka bola určená až dva dni po uplynutí lehoty na podanie dovolania, toto aj naozaj podala v 15. deň po lehote spolu so žiadosťou o odpustenie zmeškania lehoty. Okresný súd žiadosť zamietol a najvyšší súd odmietol dovolanie ako oneskorene podané.
z odôvodnenia	Sporným sa stal ospravedliteľný dôvod, pre ktorý sťažovateľ zmeškal lehotu. Zákon takýto dôvod nešpecifikuje a okolnosti, ktoré pod tento pojem môžu spadať, sú ponechané na súdnu prax. Právna teória i doterajšia súdna prax uznáva za ospravedliteľný dôvod napríklad náhle ochorenie, úraz, živelnú pohromu alebo nepredvídanú pracovnú cestu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 73/2018 z 21. júna 2018). Dôvodom neposkytnutia právnej pomoci v čase (ešte) možného včasného podania opravného prostriedku bola nečinnosť advokátov, tak ako to správne

konštatoval i okresný súd. Podstatné je, že sťažovateľ nemohol nečinnosť druhého ustanoveného advokáta ovplyvniť, nebránil vykonaniu zmeškaného úkonu, a čo je najpodstatnejšie, nemohol dovolanie podať sám bez právneho zastúpenia. Sťažovateľ bol na ustanoveného advokáta z dôvodu svojej nemajetnosti odkázaný, pretože na podanie dovolania sa vyžaduje povinné právne zastúpenie.

Základnému právu na právnu pomoc zodpovedá podľa názoru ústavného súdu nielen povinnosť štátneho orgánu vytvoriť podmienky pre dostupnosť právnej pomoci v rozsahu konania pred príslušným orgánom, ale aj jej reálne poskytnutie. Na ustanovenie advokáta osobe v materiálnej núdzi ako integrálnej súčasti ústavne zaručeného práva na právnu pomoc je potrebné nazerať predovšetkým z hľadiska materiálneho, teda tak, aby sa zabezpečila maximálna možná reálna ochrana práv strany sporu. Inými slovami, obsah práva na právnu pomoc, ktorý je zaručený čl. 47 ods. 2 ústavy, nie je naplnený len tým, že sa formálne o tejto pomoci rozhodne, ale najmä tým, že sa rozhodnutie o poskytnutí právnej pomoci reálne vykoná. V rámci vymedzeného obsahu základného práva na právnu pomoc neobstojí záver okresného súdu, ktorému na zamietnutie žiadosti o odpustenie zmeškanej lehoty postačovalo, že sťažovateľ mal riadne ustanovených advokátov prostredníctvom centra, pretože sťažovateľ z takto formálne poskytnutej právnej pomoci, na ktorú bol odkázaný v konečnom dôsledku, nič nemal, právnu službu „nekonzumoval“.

Pokiaľ teda zákonodarca vyžaduje na podanie dovolania povinné právne zastúpenie, a zabezpečuje pre prípad nemajetnosti potenciálneho dovolateľa mechanizmus bezplatnej právnej pomoci, nemôže ísť proces jej zabezpečovania a následného zlyhania na ťarchu žiadateľa o túto právnu pomoc. Uvedené platí o to viac, ak zlyhanie právnej pomoci znamená pre žiadateľa obmedzenie, resp. znemožnenie práva na prístup k súdu.

Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie predostrel názor, že počas správneho konania, v ktorom centrum rozhoduje o žiadosti o ustanovenie advokáta žiadateľovi v materiálnej núdzi, by mala lehota na podanie opravného prostriedku spočívať. V tejto súvislosti sa žiada poukázať na znenie § 71 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov upravujúce spočívanie (neplynutie) lehoty na podanie žaloby na správny súd. Ide o prípad, ak budúci žalobca pred podaním žaloby požiada centrum podľa § 10 zákona o poskytovaní právnej pomoci o ustanovenie advokáta z dôvodu jeho materiálnej núdze. V takom prípade od preukázateľného podania tejto žiadosti až do právoplatného rozhodnutia o nej neplynie (spočíva) lehota na podanie žaloby. Koniec neplynutia lehoty zákon viaže na skutočnosť, ktorou je právoplatnosť rozhodnutia centra o tejto žiadosti. Nie je pritom relevantné, či ide o rozhodnutie pozitívne alebo negatívne. Zostávajúca lehota na podanie správnej žaloby začne žalobcovi opäť plynúť deň po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení advokáta (Baricová, J., Fečík, M., Števček, M., Filová, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 1824 s.).

Porovnateľná právna úprava v rámci Civilného sporového poriadku absentuje, avšak to neznamená, že sa ustanovovanie advokáta prostredníctvom centra, ktoré zlyháva z dôvodov nezávislých od vôle žiadateľa, nemôže stať dôvodom, pre ktorý možno zmeškanie lehoty odpustiť (tam, kde zákon odpustenie lehoty pripúšťa). Niet žiadneho dôvodu, prečo by mal byť štandard ochrany práva na bezplatnú právnu pomoc v civilnom sporovom konaní nižší než v správnom súdnom konaní. Takýmto dôvodom nie je ani skutočnosť, že v civilnom spore sa rozhoduje spravidla o horizontálnych vzťahoch medzi stranami sporu v rovnom postavení, kým predmetom správneho súdneho konania sú vertikálne vzťahy, pri ktorých bol v predchádzajúcom správnom konaní jeden z účastníkov v nadradenom postavení; a to tým viac, že pre všetkých účastníkov akéhokoľvek súdneho konania platí, že sú si v konaní rovni (čl. 47 ods. 3 ústavy).

	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj základné právo na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom z 25. októbra 2019 porušené boli. 2. Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom z 25. októbra 2019 zrušuje. 3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur). 4. Okresný súd Žiar nad Hronom je povinný nahradiť trovy konania. 5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	Európsky súd pre ľudské práva: Bertuzzi proti Taliansku, č. 36378/97, Anghel proti Taliansku, č. 5968/09
súvisiace právne predpisy	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na prístup k súdu advokát, advokácia-právna pomoc práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu lehota-zmeškanie lehoty

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.